

Politični pregled.

Položaj. — Po več tedenskih pogajanjih in posvetovanjih ter neštevilnih avdijencah političnih voditeljev obeh ministrstev se je po posredovanju ministra zunanjih del, grofa Goluchowskeva. in skupnega finančnega ministra pl. Kallaya vendar posrečilo, da se je nagodbena kriza poravnala, in da se je med avstrijsko in med ogrsko vlado dosegel kompromis. To je zasluga cesarja samega, kateri je vplival, da so se začela nova pogajanja mej vlado tudi tedaj, ko sta že oba ministrska predsednika bila prepričana, da ostanejo brez uspeha. Poročila o vsebini kompromisa so seveda različna. Danes je težko presoditi, je-li na njih kaj resničnega, ali ne. Avstrijski vladi naklonjeni listi pravijo, da v boju mej Thunom in Széllom ni bil nihče premagan in da ni nihče zmagal. Ti listi trde, da je pri nagodbeni krizi šlo za to, da bi avstro-ogrski banki dani privilegij ne trajal dlje, nego med Cislitvansko in med Ogrsko sklenjena carinska in trgovinska pogodba. Prvotno pravijo ti listi, da je bilo dogovorjeno, naj se carinska in trgovinska pogodba sklene do l. 1904, bančni privilegij pa naj se podaljša do l. 1910, in naj se zagotovi popolna enakopravnost obeh državnih polovic pri banki za to celo dobo, tudi za slučaj, če bi mej Cislitvansko in mej Ogrsko prišlo do carinskega boja. Ako je bilo res to bistvo zahtev Thunove vlade, potem je ta nekaj uspeha dosegla, ali s tem še nikakor ni rečeno, da je vspeh dovoljen. Z nasprotne strani se namreč čuje mnenje, da Széll v bistvu od svojih zahtev ni prav nič odnehal. Po teh zagotovilih noben ogrski politik niti mislil ni na to, da bi mogla banka ostati skupna tudi še potem, ko se raztrga carinska in trgovinska pogodba z Ogrsko, in se vsled tega vse, kar je Széll privolil, samo formelne vrednosti. Széll je za svoje koncesije si najprej zagotovil privoljenje Kossutha, in to je dokaza dovolj, da ni odnehal v bistvu čisto nič. Po teh zatrdilih je bilo Széllu poglavitno na tem, da se nagodba potom ogrskega parlamenta samostojno uveljavi, da da se ogrski zagotovi enakopravnost pri banki za toliko časa, dokler obstoji carinska in trgovinska zveza mej Cislitvansko in Ogrsko in končno na tem, da poneha ta zveza ravno tedaj, kakor potečeta trgovinski pogodbi z Nemčijo in Italijo, da bi imela Ogrska pri njih obnoviti popolnoma proste roke, in bi jih mogla eventualno obnoviti samostojno ter brez ozira na Cislitvansko in Ogrsko raztegniti do leta 1907., ker se tako laglje pripravi za gospodarsko ločitev. Nam se zdi, da so te navedbe kolikor toliko utemeljene, in da ima ogrska veliko več vzrokov, biti zadovoljna z nagodbenim kompromisom, nego jih ima Cislitvanska, če tudi je finančnemu ministru Kaizlu zagotovljeno baronstvo.

Kaj sedaj. — Način uveljavljanja nagodbe z Ogrsko je sedaj določen. Nagodba se uveljavi s § 14. S tem je vsaj začasno dognano jako težavno vprašanje, in vlada ima v toliko proste roke, da lahko poskusi rešitev tistega notranjepolitičnega problema, kateri je državo našo tako razrukal, da se more vladati samo absolutično. Nekateri menijo, da poskusi vlada rešiti jezikovno vprašanje za Češko s pomočjo § 14. in da začetkom septembra skliče državni zbor. Če bi Nemci nadaljevali obstrukcijo, bi vlada poslala drž. zbor zopet na počitnice in zopet vodila vso državo s § 14. Čuje se pa tudi mnenje, da je cesar mej zadnjo krizo, posvetuje se z odličnimi voditelji vseh strank, prišel do mnenja, da bo drž. zbor funkcijoniral, ako vlada odstrani jezikovne naredbe in jih nadomesti z jezikovnim zakonom — in da je tudi že gotovo, da vlada samo še nagodbo in jezikovni zakon uveljavi potem pa odstopi. Vederemo.

Moravska pravna komisija. — Moravski deželni zbor je — kakor smo poročali — že lani izvolil permanenten odsek, kateri naj določi pogoje porazumljenju Nemcev in Čehov na Moravskem, da bi se sklenil narodnostni mir. Ta odsek

ni še ničesar dosegel, kar je popolnoma umevno. Nemcem gre za to, da ohranijo gospodstvo nemške manjšine nad češko večino, a Čehi v tako spravo nečejo privoliti. Zdaj, ko so Nemci s svojim binkoštnim programom pokazali, kake naklepe imajo glede Moravske, hočejo Čehi narediti konec celi pravni komediji in izstopiti iz permanentnega pravnega odseka.

Ogrska. — Državni zbor se je sešel v sredo dne 14. junija, in vlada mu je predložila nagodbene predloge. Pričakuje se, da se razprava o njih dožene že tekom jednega meseca.

Francija. — V ponedeljek je odstopilo oportunistično ministrstvo Dupuy, ker mu je parlament izrekel nezaupnico. Povod je bil prav malenkosten. Pri dirki v Auteuilu so monarhistični aristokratje uprizorili napad na prezidenta republike. Radi tega so socialni demokratje in radikali dne 11. t. m. uprizorili veliko republikansko demonstracijo. Ker je prišlo do necih manjših rabuk, pri katerih je policija baje jako brutalno postopala, so socialisti spravili vso stvar v zbornico. Tu so se združile vse republikanske stranke in porabile lepo priliko, da odstranijo Dupuya, katerega že dlje časa niso marale, češ, da v vseh zadevah, ki so v zvezi z Dreyfusom ne postopa pravilno, in da napeljava vodo na mlin generalnega štaba in v tem na mlin monarhistov.

Italija. — Nemško pobalinstvo, ki je v državnem zboru avstrijskem takorekoč ubilo ustavno vladanje, posnemajo sedaj tudi še drugod. Skrajna levica v italijanskem parlamentu tira že nekaj dnij obstrukcijo, da prepreči sprejetje tistih političnih predlog, s katerimi bi vlada rada utesnila društveno pravo in tiskovno svobodo. Laški radikali obstrujirajo doslej dostojno samo z dolgimi govori in brezštevilnimi glasovanji po imenih in to le pri razpravi o rečenih političnih predlogah, drugače ne. Bržčas pa bodo začeli tudi s škandali in sicer, če se postri opravi, kakor je nasvetoval posl. Sonino.

Obrtnija.

Zakon o obrtnih sodiščih.

Kanonik Kalan je v zadnjem zasedanju dež. zbora kranjskega sprožil vprašanje o ustanovitvi obrtnih sodišč na Kranjskem. Vsled tega predloga je dež. zbor naročil dež. odboru, da prestudira to vprašanje in poroča o njem dež. zboru. Ker je stvar prišla po zaslugi kanonika Kalana v tek, je upati, da se tudi dožene in zategadelj je morda umestno, če izpregovorimo nekoliko besed o zakonu, o obrtnih sodiščih s posebnim ozirom na pravice in na dolžnosti predsednikov.

To se nam zdi toliko večje važnosti, ker utegnejo postati obrtna sodišča velicega pomena za vso obrtnost, v prvi vrsti seveda za industrijo, in ker imajo eminentno socialnopolitične naloge rešiti. Institucija sama je v naši državi še v povojih, ali nje jedro je zdravo, in zato smemo pričakovati, da se hitro uživi.

Predsednik obrtnega sodišča zamore postati vsak obrtnik in industrialec, ki je samosvoj in star vsaj 30 let, kajti prisledniki se izvolijo izmeje kroga interesentov. Zakon določa tudi povsem natančno, v katerih slučajih sme izvoljenec prisledništvo odkloniti, in ti slučajji so prav redki, sicer pa mora izvoljenec prevzeti poverje-